

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 86 (10071)

1976 чылдың апрель 10, суббота

1925 чылда үндүрүлгөсү

Өртүсү 2 коп.

ЭГЕЛЭЭШКИНИ ЧҮҮЛДҮГ ДЕП КӨРГЕН

СЭКП ОБКОМУНДА

Республиканың үлетпүрүн, транспортун, тудуун, колхозтарын болгаш совхозтарын, чопуң хандырылганын амыдырап СЭКП-ниң XXV съездинин шийтпирлеринге сүрүк кирген, 1976 чылда бедиткен социалист хуузааларын алгылаан. А «Тыва даг-дугу» комбинаттын, «Кав-Хем» разрезин, Хову-Аксинин автобүдүрүлгесинин коллективтери онуг беш чылдың баштайгы ийи чыныгы улау ажал-агый планларын Октябрьдин социалист Улуг революциянын 60 чыл оюнга чедир күөсүдир деп эгелек чорутку үндүргөн. Даг-дугун тымкычылары 1977 чылдың төңүзүгө чедир олаадага немей беш муң тонна сүртүг даг-дугун бүүдүрерин, разрезин дагызылары—127 муң тонна хову-разрезин кызып үндүрерин, Хову-Аксинин АТБ-этин чылаачылары—20 муң тонна чүтүтү сөөртүрүп хуузаалган.

СЭКП-ниң область комитетинин бюрозу «Тыва даг-дугу» комбинаттын, Кав-Хем разрезин, Хову-Аксинин автобүдүрүлгесинин коллективтеринин эгелек чорутку үндүргөн деп көргөн. Мурнак ажалын кол-лективтеринин үнелг эгелекшинин калбаа-биле бедиткен дээш ажалы чоннарнын ортузунга организацион база масса-политиктиг ажалды чорударын, бүдүрүлгенин ажалын бедиткери, улау ажал-агыйын бүтү-ле эвешелерин ажалдыг шыпарын өжүлдери дээш, күрүне олаадаларын болгаш социалист хуузааларын хуусаа бетинде күөсүдир дээш социалист чарыкты калбарып бүүрүпүп хуузаалган доктала СЭКП-ниң Кызыл хоорай болгаш районнар комитеттеринге, тудуларын партияларынга, министр-волаарга болгаш ведомстволарга, облкофкомдарга болгаш ВЛКСМ обкомунга хуузаалган.

СЭКП-НИН XXV СЪЕЗДИНИН ШИЙТПИРЛЕРИН—АМЫДЫРАЛГА

КВАРТАЛДЫН КУУСЕТКЕН

Эрткен чылдың Мугур-Аксинин амыдыраа хандырылганын комбинат күрүне шыпарын күөсүдир шыдап барып, чылдың каап турар бүдүрүлгө сааттырган. Комбинатта партия, профсоюз, комсомол организациалары база дирекция чери эрткен чылдың түнөөдөрүн чугаалашкан бүдүрүлгө хуузаалган бүдүрүлгө турар бар аргаларын шып ажалгаан, ажалгаатпайын турар куралдарын дилеп шыпар, күш-ажалын бүдүрүлгөдүрүп бедиткери, күш-ажалы бедик салгыла-чүрүмүгү болурун чедип алырын, ылангы социалист чарыктын түнөөдөрүн мурнуулап шыпар аи, кварталдан эвес, харын 5—10 ховустан үндүрүп, мурнакчаларын чинчил-маттарын докталамал практикчаларын шийтпирлээ.

Чылдың бирги кварталын күрүне шыпарын ажал ажал күөсүдир чедип алган. Нийтин-биле комбинат күрүне шыпарын бирги кварталда 109,9 хуу күөсүткен. Тус-түс цехтерден социалист чарыктын тымкычын чүрүк тырттырар цех (фотограф Онуудан Хеймер-оол) болган. Кварталда планын ол цех ийи катап ажал күөсүдирген. Оон ийи комбинаттын ийи цехтер, септер цехи (директорлар Саая Хайндир, Донган Монге) кварталда планын 108,5 хуу, дараалар цех 107,6 хуу күөсүткен.

Дарааларындан «Социалист чарыктын тымкычын» деп хөкөм демдөөн электиг Кав-Хем, Кара-Сал, До-дуга, Донган Эртинге эл хову ажалдыг комбинат калбарган социалист чарыктын тымкычын болгаштар. Амгы үеде комбинаттын ажал-ишчилерин СЭКП-ниң XXV съездинин шийтпирлерин амыдырага боттадырар талазы-биле социалист чарыктын калбарган. А. БЕГЗИ.

ШАЛЫПЧЫЛАР

«Тыва даг-дугу» комбинаттын ийи эгелек ажалдыг турар бригадаларда Самыл Семис-оолуң слесарлар бригаданын максалга үргүлчү чедип келген. Бригаданын кижигүнеринин кымып турар ажалы харысалгалыг: олар кол корушта руда үрмектечилерин эгелг салып, оларын ажалдап шыпар туралар. Ийи машиналар мында 60 хире.

Мында үрмектечилерин амыдыраа шөп-дээ турар болза, оон чанындан машинистер мравас, оларын ажалдаарын доктаамал хайгаарып, ажалын байдалын үргүлчү көрүп, электр энергиянын күжүнден бээр хынап турар чүве. Ийи чыныгы күрүлчү харысалгалы мында база бедик.

Нийтинин малынын баш санын өстүреринге төлөпгү үлүг-хууун кириштерин — аныктарын кол сорулгаларын бирээш. «Тес-Хем» совхозун комсомолчулары, аныктары хой оолдаашкынын үзүндө малчыларын чымыштыг, солун, харысалгалыг ажал-ижинге дуулажыр чачылдылар. Сакмашкып чоруткан аныктарын аразында кыдым-даа мергежилди кижилери бар. Бө чорукта комсомолчу нис — Берт-Даг ортукмаш школында кижилерин Натан Кечин-оол-дур. Хойжуларга дуулажыр сакмашкып негетинин турарын ол дыңнааш, совхозун комсомол комитетинге нелеш ынаар чорууларын дилээш. Натанан Л. Аранчаанын удуртканы №1 хойжу бригаданын сакмашкып чоруткан. Ажал-ишчи, тура-сорукур комсомолчу нис бө хун-нерде 100 ажал хураганнарын менди доорутуп, оларнын санын 200 чедир дээш кызым ажалдап турар.

Сезу, фотоз М. НАЛЧАННЫЫ.

ШУПТУ МЕНДИ

Одары шыгын дөрт эгелек таарыштыр шилерин чугаа эгелекшин эвес, малчынын база хуузаалган. «Кара-Хөл» колхозун мурнакчаларын бирээш К. К. Дажынны маанай чижелек айтып болур.

Кара-Хөл бажынын чүлүк сивенит, эрэн шокор чечек шыккан одарларын Хертек Кудрукпаевич эки билер. Кыш-таг кылдыр Оууанын шыла алганы база таарылга эвес. Бө чымын хар уугу дүшкөн, мичилээ-дээ малчынын 370 баш кодан хой хуу кыптаан. Сөөгү үе чедир төрөө 275 ховуну хураган шүтү менди. Ол колда сакмашкып Салчак Чымык, Хертек Саар-оол база максалдыг ажалдап турар.

ТАРЫЛГАГА БЕЛЕН

«УЛУГ-ХАЯ» СОВХОЗУН Ийи Тал салгырынның механизаторлары чакы хову ажалдырынга хымачалыг бедиткен. Ийи-бүрү мараларын 10 тракторун бүрүн септээш, тарылга эгелекшин белек кылдыр тургускан. Ол ышкыш 6 саялкан, кезде ажал-агыйн-ын өске-дээ кожук машиналарын бүрүн септээш.

Тываның профэвилел активинин хуралы

Дүүн Кызылдан Политический комитетинин республиканың профэвилел активинин хуралы болуп эрткен. Ажал СЭКП-ниң XXV съездинин, ВЛКСМ-тин X пленумунун түнөөдөрүн болгаш республиканың профэвилел организациаларын сорулгаларын чугаалашкан. Хуураа илеткеди профэвилелдеринин область чөвүлелинин даргазы Т. Ч. Норбу кылган. СЭКП-ниң кижигүнеринге кандидат, СЭКП-ниң XXV съездинин делегаты, СЭКП обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширин хуураалдыг ажалынга кырып, чүве чугаалаш. Партиянын съездинин шийтпирлерин дуйгын чугаалаш, онуг беш чылдың болгаш оон бирги чылдың планларын күөсүдирерге дээш ажал.

Апрель 17— коммунист субботник хүнү

ШАЛЫПЧЫ НЕДЕЛЯНЫ ЧАРЛААН

Москвалың мурнакчы бүүдүрүлгесинин апрель 17-ниң коммунист субботник хүнү болурун дээш эгелекшинин Барым-Хемчин районда «Хемчин» совхозун ажал-ишчилерин бир үн-биле дөктөөш. Совхозун дирекция, ыкча парком, хөжөкшөр төмүдөн апрель 10-дан эгелек палыктын негетин чарлаан. Субботникте кымыр ажалдарын тодараткан.

Күш-ажалын байраламга шийтпир-биле 350 кымыр кырып. Олар чакы хову ажалдарына, хову-разрезин, олаадага хөжөкшөр ышкыш белекелерин, Ан-Хемчин оруун кымырларга база суур чаагай ажалдыгаламга болгаш өске-дээ ажалдар кымырларга күш-тү таарыштыр планнап.

Онуг беш чылдың фонду-дуга 650 рубльдин шийтпир-биле ажал-ишчилер шийтпир-лээш.

Д. САРЫГАЛ.

ДАҢЫЗЫН ТОДАРКАН

«Сүт-Хөл» совхозун ажал-ишчилерин В. И. Ленинниң төрүтүгенинде бээр 106 чыл болурунга хуузаалган коммунист субботникке бедиткен ажалдарын улам калбарган.

Күш-ажалды коммунист бүү-биле көөрүпүп байраламга — Ленинниң субботник эрттеринин 13 кижин составыг шыпарып тургустунган. Оон ажалын ол совхозта ажал-ишчилеринин даргазы И. Монгуш удуртуп, субботникке кырып күөсүдир 680 ажал ажал-ишчилерин аттарын изередиң, даламалы тодараткан. Субботник хүнүнде 10 автомашина, 17 трактор, 90 хире айт болгаш өске-дээ күш-ажалын чечек-хөжөкшөлдери баш удур хуузаала даураа тус-түс участоктарга үлеттинген.

Сүт-хөлчүлөр апрель 17-дээ болур субботникке бир демит үлүпкеш, ийи-бүрү ажалдарын кымып бүдүрүшкеш, ол хүн ажалдап алганы анжызым чамдызын беш чыл фондууңче шийтпирлээш.

БИСТАН КОРР.

МЕХАНИЗАТОРЛАР ХҮЛЭЭНГЕННЕР

Бө чымын тараашын шийт чымызын 6035 тонна, картофельди 240 тонна, поганын 150 тонна чедир. Тараа култураларын 7100 гектарга чорудар. 5100 гага шык ба-зырышкынын эрттер. Ийи-тинин малыны быжыг чөм-суурун тургузар сорулга-биле 3790 тонна сивенин, 12560 тонна силосту, 500 тонна севакты бедиткээр болгаш тараа саваннарын бүрүн-биле ажал алыр. Тараа култураларын 10—12 ажал хүнүнде бедик агрохемиктиг негелек-ге дүүштүр чорудар. Чакы ажалдарын үзүндө социалист чарыктын аргат, эвеш, бригада аразында калбарып, мурнакчы механизаторларын ажал-дуржулгазын, билг-мергежилдин ескелерге бедиткери.

Нийириччилерин кийгирин өске ажал-агыйларын механизаторларын хуура-ларындын бүрүн-биле дөктөөш болгаш олар тус-тузуна социалист хуузааларын алгылаан.

«Улуг-Хая» совхозун механизаторлар тараа болгаш мал чөм култураларын 9800 гектарга эки шыпарып чорударын, 55 гектарга погана култураларын олурут-рун, чакы тарылганы 12 ажал хүнүнде дооварын, таралын бир гектарындан орту-мала-биле 11 центнер, погана-дан 160 центнер дүүштү ажал алырын социалист

хуузаалда би-жээш. Олар 3500 тонна сивенин, 16800 тонна силосту, 650 тонна севакты, 300 тонна витаминин сивен алганын бедиткээр. Оларын хуузаалда өске-дээ тодаргай сантурагалар бар. «Улуг-Хая» совхозун механизаторлары «Күш-ажалын хову» совхозун механизаторларын чарыкка кийгир-ган.

Чакы хову ажалдарын чедипкиниг болур механизаторларын организациг, бедик бүдүрүлгүгү ажал-ишчилер, ажалдыг чорукту болгаш шыпарын бедиткери-ден, чарыктын эгелекшинден, боттарында алган социалист хуузааларын хөкөм кырыпга күөсүдирген кол хамарык. «Нийирич» совхозун Кара-Тал салгырын мурнакчы механизаторларын бирээш Кенден Дадар-оол болууга бедиткен хуузаалган алгаш, Шанчы салгырын механизатору Суурашкы Сагаан-оолу чарыкка кийгирган. Чижээ, ол Дадар-оол болуун башкарган тракторунга чыл дүрүзүндө ажал-дап кымышкынын 1000 гектарга чедирин хуузаалган.

Чакы хову ажалдарын үзүндө механизаторларын, тарааажаларын мурнунда уугу сорулгаар салдыган. Ону күөсүдир дээш колдөң ажал-ишчилер бүгү күжүн, аргаларын мөөнөп, шүдүртү ажалдарын чорудалар.

Д. АРАНЧАА.

КАРА-ХӨЛЧҮЛЕРДЕ

СЭКП-ниң XXV съездинин шийтпирлеринге сүрүк кирген «Кара-Хөл» колхозун ажал-ишчилер онуг беш чылдың баштайгы кварталында күш-ажалын чедипкиниг ажал-ишчилеринин кымып турар ажалы харысалгалыг: олар кол корушта руда үрмектечилерин эгелг салып, оларын ажалдап шыпар туралар. Ийи машиналар мында 60 хире.

«Тыва даг-дугу» комбинаттын ийи эгелек ажалдыг турар бригадаларда Самыл Семис-оолуң слесарлар бригаданын максалга үргүлчү чедип келген. Бригаданын кижигүнеринин кымып турар ажалы харысалгалыг: олар кол корушта руда үрмектечилерин эгелг салып, оларын ажалдап шыпар туралар. Ийи машиналар мында 60 хире.

САРЫЛЫК КАДАРЧЫЗЫ

Тоску беш чылдың планын чымызын бирээш, Монгуш-Тайга районда «Малчы» колхозун сарык кадарчызы Очур Боратанович Донган мурнак мергежилдинге ол сөс чылда үзүлчү чөм ажалдыг келген ховуун кадарып.

Монгуш-Тайганың кыды-ширин бойдуулап чачылган сарык малды өстүреринин байлак дуржулгазын чедип ал, төрөөн колхозунга чылдан чыла хой сарыктын, тодаргайлаарга, чыл санында-ла төрүчү чөм сарыктын 90-дан 101 чедир башкарган өстүрү берип келген.

Ан севиткиң, кызым чор-руу-биле «Тыва АССР-ниң алдарыг малчыны» атты чедип демдөөш орден ээлеп турар. Күш-ажалга дадымал, кыла ажалынга харысалгалыг болуун ажалын чымып, чакы болгаш чон ынаар бедик-биле үнелер турар.

Д. ЧЫДЫМ.

ДУРЖУЛГАЛЫГ ДАШЧЫ

Таштыг-ла ол чеди чыл бурунгар Бай-Тайга туртуттү Күжүгет Алдын-оол «Довурак» калбарып, айаа чамдык ба-зыныларын таван чаа салып өгөшөл турган.

Анык эрчин кайы сунуш чедирин-дээ айтырган, ажал-агый суура чорутурун-дээ со-нуураган эш-өөр ону доктаамал келген. Күжүгет Алдын-оол болуун сагыш-сөткүлүн чугаалап берип олурган. Ажал-ишчилер болур дөңү күөсүдир дээш ажал-ишчилерин чамдыктыр баш-тагангайлап, бадды тудуп би-ларын-дээ айтырган, балык шийип шыдарын-дээ шөп-дээ, уугу чүлүктүн оон умжулап тудушкан, терге кырыңче кал-дырган-дээ. Алдын-оол анаа уугу шык турдубаан. Ийи би-летки сыгырылкан ажал-лаада изил, соокту-дээ шыда-жып эртер шүдүргүзүп ба-дыткаан. Тудугу-дур Алдын-оолду бригаданын хуузаалган.

Чоокта чаа болуп эрткен бригада хуузаалган ол сөс алган.

Бистин кымып турар ажалын чымып чамдык чүтө кудулай бээр? Ында бистин бүүрүгү база бар. Улетпир-бүүдүргө ком-бинаттын кээш турар бето-нуң, тудуу заволуун бүдүр-гөш туулурун шыпарып ба-рай турла, ону хуузаал ап ту-ра-дыр бис. Ажалдыг тем-пала кошкан, бүдүрүп про-дукцияларын шыпарып ку-лаан турар чылдаагы ол. Ол ажалды өжүлдери талазы-биле чөгуур организациаларга дамдылган, боттарынын са-нал-оралыктын кырылган, эштер — деп чугаалаан.

Оон шанаалары хой. Эн көсү чериң «Хүндүлгелдин

**ЮРИЙ ГАГАРИН, ОНУ
БИЛИП АЛГАНЫВЫС**

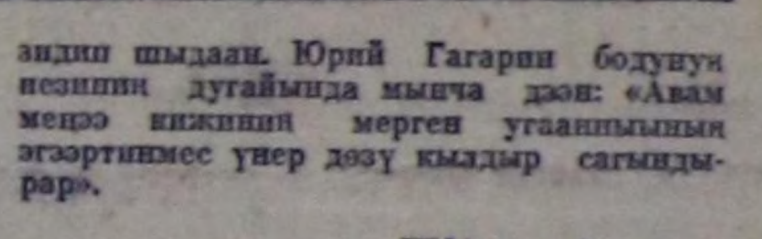
зынта тайынанын болгаш най-
ыраалдын икееаларын негис-
тер кайгамчыктыг пропалан-
дыстын берге болгаш хуьду-
ду хуьдугезин шиип алган.
Оол кылган чуулу—ол деген
кучуулу индустрияны тургус-
кан база эрестини болгаш тех-
никаны көстүп көрбөс белик-
ке көлдүгөн бүтү өстүтүсү улу-
стун эрес-мааларыгн чорту-
ду деп, ол малай шыны-биле
санан чорган.

«Алдар болгаш алаа алдар
бар. Улуг ухук-биле эгелеп
башжир куэчепти алдар ка-
дан-лаа күтүп сөө алдарын
болбаан болгаш болбас-лаа. Ол
алдар хамыктын мурунуна се-
нин кижизтеин болгаш өстүр-
гө тургузгун, улустун алды-
нары болур» деп болуунун сө-
стеринге космопат көзөөдө
шычыч болуп чорган.

Апрель ол кийини. Юрий Га-
гаринниг башкырып чоралыны
«Восток» кораблыгн узуулу-
үгөн хунун Черниг улустары
мерген угаанын чырыкчалыг
куттеринин байырдына —
ухар чуудул болгаш космо-

...и. Юрий Гагарин бөдүнүн
гайында мычча дээн: «Авам
...иния мерген угааныңыңым
үнер дөзү кылдыр сагымды

СОНУУРГАКТАРГА

Э Н Т У Д У Г

берген.

Наэм-харым улагтжан хуртагч-ла болгай мөн Төрөөн суурум каас-чараш боон өзүм-малдын турарына күзээр

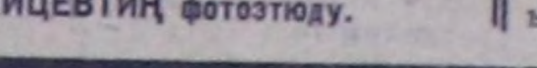
мөн. Шак бо шала туткан тудугу көргөн санымда-ла дойду бээр сөткис-болалымны ала-чайтар-ла шууук-биле илэрдиктөөн кээр-дур ийш:

Дооаста түгөн санымда-ла Дооаста кылдыр бийлч тур-да,

Уш чыл болган куу чудук
Үзүрчил чудаан дед-лэр.
Чаштар — бичиг соодууны
Чаштын ойнар чери бол-ган...

Каас-чараш изуб кылдыр
Каяан өзү келер ирги?
Шевер ходлар дегбес болза,
Черчилтөөн дугал каянла...

Сөсткэн түгөн аягың
Осра кербес
МОРГОЛ ДОЙ

умчузу баян № 3 ТЕЛЕФОН
карысалгалыг секретарьың
-47, үлөтүр киллиниң 2-22-64
бухгалтерияның 2-12-45 солун к

ның талазы-биле өргөделиниги т

Ч. АЛДЫН-ООЛ.
Бай-Тайга район.

Р Л Ы Г!»

твөө ийн-цагцмс халдмд кел-
гч, эжин» дэвш:
Мал-малынмар хүр тур
бө?—дөн сонуургай алтыры
барьх гүлж олж.
Оон халдмд чорутарга:
«Че, байырма!»—дээр ол-
за.
«Өхөгүд» аниж малчмы
Александр Мошугшн өг-
бүдэж сүтүүт шайн ижж,
дэвэрмн амьдлал-турталаг-
ны сонуургай бээр аалчлал-
рынга хомудалын чутаалан
дэр.
Хомудалын халдырбас бо-
а, бо чутга дөк сексаар боор
е?
О. ТУРАН.
Биг-Хем район.

35-24. 2-31-75.
ивин 2-23-54.
алдлсгсршнн

Тыграж 17116

СОЛУН

с.

1).